

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1999-2000

15 JUIN 2000

Projet de loi modifiant la loi du 27 juin 1921 accordant la personnalité civile aux associations sans but lucratif et aux établissements d'utilité publique

AMENDEMENTS

N° 163 DE M. VANDENBERGHE

Art. 52

Remplacer cet article par la disposition suivante :

«Art. 52. — Le Roi fixe la date de l'entrée en vigueur de la présente loi. Celle-ci entre en vigueur au plus tard douze mois après la date de sa publication.»

Justification

Comme la question de la nationalité fait l'objet d'un régime distinct, les alinéas 2 et 3 de l'article 52 sont devenus superflus (voir l'amendement n° 109 du gouvernement).

Pour éviter une trop grande délégation de pouvoir législatif au Roi, il convient de fixer la date limite d'entrée en vigueur de la loi.

Voir:

Documents du Sénat:

2-283 - 1999/2000:

N° 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.

Nos 2 à 8: Amendements.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1999-2000

15 JUNI 2000

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 27 juni 1921 waarbij aan de verenigingen zonder winstoogmerk en de instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend

AMENDEMENTEN

Nr. 163 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 52

Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 52. — De Koning bepaalt de datum van inwerkingtreding van deze wet. De wet treedt ten laatste 12 maanden na de datum van publicatie van de wet in werking.»

Verantwoording

Door de afzonderlijke regeling van de nationaliteitskwestie zijn de alinea's 2 en 3 van artikel 52 overbodig geworden (zie amendement nr. 109 van de regering).

Om een te grote delegatie van wetgevende bevoegdheid aan de Koning te vermijden, moet een uiterste datum van inwerkingtreding van de wet worden vastgelegd.

Zie:

Stukken van de Senaat:

2-283 - 1999/2000:

Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Nrs. 2 tot 8: Amendementen.

Nº 164 DE M. VANDENBERGHE

Art. 29

Remplacer l'article 20 proposé par la disposition suivante:

«Art. 20. — L'assemblée générale ne peut prononcer la dissolution de l'association que moyennant le respect des conditions prescrites pour modifier le but de l'association. »

Justification

Le texte actuel de l'article 20 en projet se lit comme suit: «L'assemblée générale ne peut prononcer la dissolution de l'association que moyennant le respect des conditions prescrites pour modifier les statuts.» Or, il ressort de l'article 8 en projet (article 15 du projet) qu'il y a deux procédures de modification des statuts, à savoir celle qui est applicable en cas de modifications de l'objet statutaire et celle applicable à tous les autres cas. Toute modification de l'objet statutaire requiert une majorité des quatre cinquièmes des voix au sein de l'assemblée générale. Pour les autres modifications, la majorité requise n'est que des deux tiers. Le présent amendement tend à faire la clarté sur la procédure applicable à la dissolution volontaire. Dès lors que la dissolution volontaire d'une association consiste en un acte au moins aussi fondamental que la modification de son objet social, nous optons pour la procédure requérant une majorité des quatre cinquièmes des voix.

Nº 165 DE M. VANDENBERGHE

Art. 23

Remplacer le 1° de cet article par ce qui suit:

«L'association est responsable des fautes imputables soit à ses préposés, soit aux organes par lesquels s'exerce sa volonté. »

Justification

Ainsi qu'il ressort de l'exposé des motifs du projet de loi modifiant la loi sur les ASBL, le but n'est pas de modifier fondamentalement les règles de la responsabilité prévues par la loi de 1921 sur les ASBL, mais seulement de moderniser un texte néerlandais suranné. La preuve en est que rien n'a été modifié dans le texte français.

À partir de là, on peut affirmer qu'il n'est absolument pas question de remettre en cause la jurisprudence ni la doctrine existantes en matière de règles de responsabilité des administrateurs et des personnes chargées de la gestion journalière.

Le contenu de la règle revue par l'article 14 en projet peut être résumé comme suit:

La première phrase, selon laquelle «l'association est responsable des fautes imputables soit à ses préposés, soit aux organes par lesquels s'exerce sa volonté», traite de la responsabilité de l'ASBL en ce qui concerne les actes de ses organes (dont les administrateurs).

La relation entre les administrateurs et l'ASBL est qualifiée de délégation par la doctrine unanime, de sorte que les actes des

Nr. 164 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 29

Het voorgestelde artikel 20 vervangen als volgt:

«Art. 20. — De algemene vergadering kan de ontbinding van de vereniging alleen uitspreken als aan de vereisten voor wijziging van het doel van de vereniging is voldaan. »

Verantwoording

De huidige tekst van het ontworpen artikel 20 luidt als volgt: «De algemene vergadering kan de ontbinding van de vereniging alleen uitspreken als aan de vereisten voor wijziging van de statuten is voldaan.» Uit het ontworpen artikel 8 (artikel 15 van het wetsontwerp) blijkt dat er twee procedures zijn voor wijziging van de statuten, namelijk deze die van toepassing is in geval van een wijziging van het statutair doel en deze die in alle andere gevallen van toepassing is. Wijziging van het statutair doel vereist een 4/5 meerderheid binnen de algemene vergadering. Voor andere wijzigingen is slechts een 2/3 meerderheid vereist. Het amendement wil duidelijkheid scheppen rond welke procedure van toepassing is op de vrijwillige ontbinding. Vermits de vrijwillige ontbinding van een vereniging minstens even ingrijpend is als de wijziging van het statutair doel, wordt geopteerd voor de procedure die een 4/5 meerderheid eist.

Nr. 165 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 23

Het 1° van dit artikel vervangen als volgt:

«De vereniging is aansprakelijk voor onrechtmatige daden die kunnen worden toegerekend aan haar aangestelden en aan de organen waardoor zij handelt. »

Verantwoording

Zoals blijkt uit de memorie van toelichting bij het wetsontwerp betreffende de VZW-wet, is het niet de bedoeling aansprakelijkheidsregelingen uit de VZW-wet van 1921 fundamenteel te wijzigen, doch slechts de verouderde Nederlandse tekst te moderniseren. Getuige hiervan moge zijn dat aan de Franse tekst niets gewijzigd werd.

Met dit uitgangspunt als achtergrond, kan gesteld worden dat het allerminst de bedoeling is de bestaande rechtspraak en rechtsleer met betrekking tot de aansprakelijkheidsregeling van bestuurders en dagelijks bestuurders op de helling te zetten.

Inhoudelijk kan de regeling van het ontworpen artikel 14 als volgt geschetst worden:

De eerste zin waarin gesteld wordt dat «de vereniging aansprakelijk is voor de onrechtmatige daden die kunnen toegerekend worden aan haar aangestelden en aan de organen waardoor zij handelt», handelt over de aansprakelijkheid van de VZW voor de handelingen van haar organen (zoals de bestuurders).

De verhouding tussen de beheerders en de VZW wordt in een unanieme rechtsleer als een lastgeving gekwalificeerd, zodat de

administrateurs sont imputables à l'ASBL. L'administrateur-mandataire engage par conséquent l'ASBL-mandant pour autant qu'il reste dans les limites de son mandat, même en cas d'agissements fautifs, comme l'a confirmé un arrêt de cassation du 22 avril 1985.

Ce n'est que lorsque l'administrateur sort des limites de son mandat que sa responsabilité personnelle est engagée. Une exception bien connue à ce principe est celle de la théorie du mandat apparent, développée dans une jurisprudence détaillée de la Cour de cassation (Cass. 11 avril 1929; Cass. 30 avril 1953; Cass. 30 mai 1979; Cass. 20 juin 1988), selon laquelle le mandant est malgré tout tenu de respecter l'engagement pris par le mandataire lorsque ce dernier a outrepassé son pouvoir, dans la mesure où, vu les circonstances, le tiers-cocontractant pouvait croire raisonnablement qu'il agissait dans les limites de son pouvoir de représentation.

En ce qui concerne la portée concrète de la responsabilité de l'ASBL à l'égard de tiers, on peut renvoyer aux règles générales du droit des obligations. À titre d'information, on peut rappeler que la responsabilité de l'ASBL vis-à-vis de ses membres et administrateurs est une responsabilité contractuelle, qui est régie par les statuts et, pour ce qui est des administrateurs, par les dispositions applicables en matière de mandat.

Envers les cocontractants, ce sont les règles de responsabilité du contrat en question qui sont applicables. La question du concours de la responsabilité contractuelle et délictuelle semble avoir été tranchée, après une longue discussion doctrinale, par la Cour de cassation dans quelques arrêts historiques, comme l'arrêt Ebes, l'arrêt sur les entreprises de manutention de marchandises et l'arrêt sur les antiquaires. Aux termes de ces arrêts, une responsabilité délictuelle — et partant le concours — ne peut être retenue dans le chef de l'ASBL que si la faute comme le dommage sont aquiliens.

Envers les tiers, ce sont les règles de la responsabilité délictuelle qui sont applicables.

La deuxième phrase, qui traite de la responsabilité des administrateurs, pose comme principe général que les administrateurs ne sont en principe pas personnellement responsables des engagements de l'association. Enfin, la troisième phrase nuance la responsabilité des administrateurs en précisant que, conformément au droit commun, «leur responsabilité se limite à l'exécution du mandat qu'ils ont reçu et aux fautes commises dans leur gestion». On renvoie donc en l'espèce aux règles en matière de mandat qui, selon la doctrine unanime, régissent la relation entre l'ASBL et ses administrateurs (voir notamment Van Ryn, J. et Dieux, X., «La responsabilité des administrateurs ou gérants d'une personne morale à l'égard des tiers», *JT* 1988, p. 401; Cornelis, L. et Maertens, A.S., «Aspecten van onregelmatigheid, schijn en beheerdersaansprakelijkheid in de vereniging zonder winstogmerk», *TBBR* 1994, (173), p. 193 ainsi que la jurisprudence et la doctrine citées). Pour mettre en cause la responsabilité d'un administrateur, le mandant ASBL devra par conséquent prouver, conformément au droit commun consacré par les articles 1991 et suivants du Code civil, que son mandataire administrateur a failli dans l'exécution de sa mission. On ajoutera qu'aux termes de l'article 1992, alinéa 2, du Code civil, on est moins rigoureux à l'égard des mandataires qui ont accepté de remplir leur mission à titre gratuit.

L'amendement est purement technique. De manière à éviter toute confusion à propos des régimes de responsabilité, l'on fera une nette distinction dans l'article 14 en projet entre la responsabilité de l'ASBL et celle des administrateurs et des personnes déléguées à la gestion journalière, en prévoyant un article distinct pour chacune des dispositions en question.

handelingen van de beheerders worden toegerekend aan de VZW. De beheerder-lasthebber verbindt bijgevolg de VZW-lastgever als hij binnen de perken van zijn mandaat blijft, ook als het om fouieve gedragingen gaat, zoals bevestigd wordt in een cassatie-arrest van 22 april 1985.

Enkel wanneer de bestuurder buiten de perken van zijn mandaat handelt komt zijn persoonlijke aansprakelijkheid in het gedrang. Eén bekende uitzondering hierop vormt de leer van de schijnvertegenwoordiging, ontwikkeld in een uitvoerige cassatie-rechtspraak (Cass. 11 april 1929; Cass. 30 april 1953; Cass. 30 mei 1979; Cass. 20 juni 1988), volgens welke de lastgever toch gehouden is de verbintenis van de lasthebber na te komen wanneer de lasthebber buiten de perken van zijn bevoegdheid is getreden, maar de derde-mededecontractant, gelet op de omstandigheden, naar redelijkheid kon geloven dat binnen de perken van de vertegenwoordigingsbevoegdheid werd opgetreden.

Wat betreft de inhoudelijke draagwijdte van de aansprakelijkheid van de VZW tegenover derden, kan verwezen worden naar de algemene regels van het verbintenissenrecht. Ter informatie kan hierbij vermeld worden dat de aansprakelijkheid van de VZW tegenover haar leden en bestuurders een contractuele aansprakelijkheid is, die geregeerd worden door de statuten en, wat betreft de bestuurders, de bepalingen omtrent de lastgeving.

Ten aanzien van medecontractanten zijn de aansprakelijkheidsregelen van het desbetreffende contract van toepassing. Het vraagstuk van de samenloop van contractuele en delictuele aansprakelijkheid lijkt na een lange discussie in de doctrine, door het Hof van Cassatie beslecht in enkele mijlpaalarresten zoals het Ebes-arrest, het stuwdoorsarrest en het antiquairsarrest. Overeenkomstig deze arresten kan enkel een delictuele aansprakelijkheid, en bijgevolg de samenloop, weerhouden worden in hoofde van de VZW, indien zowel de fout als de schade buitencontractueel is.

Tegenover derden zijn de regels van de delictuele aansprakelijkheid van toepassing.

In de tweede zin, dat handelt over de aansprakelijkheid van de bestuurders, wordt als algemeen principe gesteld dat de beheerders in principe niet persoonlijk aansprakelijk zijn voor de verbintenissen van de vereniging. In de derde zin tenslotte wordt in verband met de aansprakelijkheid van de bestuurders de nuance aangebracht dat zij «overeenkomstig het gemeen recht verantwoordelijk zijn voor de vervulling van de hun opgedragen taak en aansprakelijk zijn voor de tekortkomingen in hun bestuur». Hierbij wordt dus verwezen naar de regels van de lastgeving, die volgens een unanieme rechtsleer van toepassing zijn op de verhouding tussen de VZW en haar bestuurders (zie onder andere Van Ryn, J. en Dieux, X., «La responsabilité des administrateurs ou gérants d'une personne morale à l'égard des tiers», *JT* 1988, blz. 401; Cornelis, L. en Maertens, A.S., «Aspecten van onregelmatigheid, schijn en beheerdersaansprakelijkheid in de vereniging zonder winstogmerk», *TBBR* 1994, (173), blz. 193 en de aldaar aangehaalde rechtspraak en rechtsleer). Om een beheerder aansprakelijk te stellen zal de VZW-lastgever bijgevolg, overeenkomstig het gemeen recht van de artikelen 1991 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, moeten aantonen dat de bestuurder-lasthebber tekort is geschoten in de vervulling van zijn opdracht. Verder kan vermeld worden dat overeenkomstig artikel 1992, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek minder streng wordt opgetreden tegen lasthebbers die hun taak onbezoldigd op zich hebben genomen.

Het amendement is louter technisch. Met als doel verwarring rond de aansprakelijkheidsregimes te vermijden, wordt binnen het ontworpen artikel 14 de aansprakelijkheid van de VZW duidelijk onderscheiden van de aansprakelijkheid van bestuurders en dagelijks bestuurders door de betreffende bepalingen toe te wijzen aan aparte artikelen.

Nº 166 DE M. VANDENBERGHE

Art. 23bis (nouveau)

Insérer un article 23bis, libellé comme suit:

Il est inséré, dans la même loi, un article 14bis, libellé comme suit:

«Art. 14bis. — Les administrateurs ne contractent aucune obligation personnelle relativement aux engagements de l'association. En vertu du droit commun, leur responsabilité se limite à l'exécution du mandat qu'ils ont reçu et aux fautes commises dans la gestion. »

Nº 167 DE M. VANDENBERGHE

Art. 23ter (nouveau)

Insérer un article 23ter, libellé comme suit:

Il est inséré, dans la même loi, un article 14ter, libellé comme suit:

«Art. 14ter. — Les personnes déléguées à la gestion journalière ne contractent aucune obligation personnelle relativement aux engagements de l'association. En vertu du droit commun, leur responsabilité se limite à l'exécution du mandat qu'elles ont reçu et aux fautes commises dans la gestion. »

Nº 168 DE M. VAN QUICKENBORNE

(Sous-amendement à l'amendement n° 161)

Art. 21bis

À l'article 13bis, § 1er, alinéa 2, proposé du texte néerlandais, remplacer le mot «voeging» par le mot «neerlegging».

Justification

En conformité avec les amendements de M. Vandenberghe concernant le mot «neerlegging».

Nº 169 DE MME NYSSENS

Art. 33

Remplacer cet article par la disposition suivante:

L'article 24 dans sa version néerlandaise est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 24. — De bestemming van het actief kan slechts worden vastgesteld na aanzuivering van het passief.»

Clotilde NYSSENS.

Nr. 166 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 23bis (nieuw)

Een artikel 23bis invoegen, luidende:

In dezelfde wet wordt een artikel 14bis ingevoegd, luidende:

«Art. 14bis. — De bestuurders zijn niet persoonlijk verbonden door de verbintenis van de vereniging. Zij zijn alleen, overeenkomstig het gemeen recht, verantwoordelijk voor de vervulling van de hun opgedragen taak en aansprakelijk voor de tekortkomingen in het bestuur. »

Nr. 167 VAN DE HEER VANDENBERGHE

Art. 23ter (nieuw)

Een artikel 23ter invoegen, luidende:

In dezelfde wet wordt een artikel 14ter ingevoegd, luidende:

«Art. 14ter. — De dagelijks bestuurders zijn niet persoonlijk verbonden door de verbintenis van de vereniging. Zij zijn alleen, overeenkomstig het gemeen recht, verantwoordelijk voor de vervulling van de hun opgedragen taak en aansprakelijk voor de tekortkomingen in het bestuur. »

Hugo VANDENBERGHE.

Nr. 168 VAN DE HEER VAN QUICKENBORNE

(Subamendement op amendement nr. 161)

Art. 21bis

In het voorgestelde artikel 13bis, § 1, tweedelid, het woord «voeging» vervangen door het woord «neerlegging».

Verantwoording

Conform amendementen van de heer Vandenberghe betreffende de neerlegging.

Vincent VAN QUICKENBORNE.

Nr. 169 VAN MEVROUW NYSSENS

Art. 33

Dit artikel vervangen als volgt:

De Nederlandse versie van artikel 24 van dezelfde wet wordt vervangen als volgt:

«Art. 24. — De bestemming van het actief kan slechts worden vastgesteld na aanzuivering van het passief.»

Nº 170 DE MME DE 'T SERCLAES

(Sous-amendement aux l'amendements n°s 166 et 167 de M. Vandenberghe)

Art. 23

Dans le texte néerlandais des articles 14bis et 14ter proposés remplacer le mot «tekortkomingen» par «fouten».

Nathalie de 'T SERCLAES.

Nº 171 DE M. ISTASSE

Art. 26

Remplacer le paragraphe 6 de l'article 17 proposé par ce qui suit :

« § 6. Les associations visées au paragraphe 3 du présent article sont tenues de confier à un ou plusieurs commissaires le contrôle de la situation financière, des comptes annuels et de la régularité au regard de la loi et des statuts, des opérations à constater dans les comptes annuels dans les cas suivants :

1° l'association dépasse plus d'une des limites suivantes :

— total des recettes, autres qu'exceptionnelles, hors taxe sur la valeur ajoutée, pour le dernier exercice clôturé: 200 millions de francs;

— nombre de travailleurs occupés, en moyenne annuelle: 50;

— total du bilan: 100 millions de francs;

2° le nombre de travailleurs occupés, en moyenne annuelle, dépasse 100;

3° l'association reçoit des libéralités visées aux articles 104, 3° à 5°, et 107 du Code des impôts sur les revenus 1992.

Le Roi peut modifier les chiffres prévus aux 1° et 2°.

L'article 64, § 1er, alinéas 2 à 5, § 2, alinéas 2 et 3, et les articles 64bis à 66 des lois sur les sociétés commerciales, coordonnées le 30 novembre 1935, s'appliquent par analogie pour l'application du présent paragraphe. »

Justification

La paragraphe 6 en projet de l'article 17 de la loi du 27 juin 1921 prévoit la faculté pour l'assemblée générale de désigner un ou plusieurs commissaires aux comptes. L'article en projet prévoit que ceux-ci sont chargés du contrôle de la situation financière et des comptes annuels de l'association.

Nr. 170 VAN MEVROUW DE 'T SERCLAES

(Subamendement op de amendementen nrs. 166 en 167 van de heer Vandenberghe)

Art. 23

In de Nederlandse tekst van de voorgestelde artikelen 14bis en 14ter het woord «tekortkomingen» vervangen door het woord «fouten».

Nr. 171 VAN DE HEER ISTASSE

Art. 26

Paragraaf 6 van het voorgestelde artikel 17 vervangen als volgt:

« § 6. De verenigingen bedoeld in § 3 van dit artikel moeten een of meer commissarissen belasten met de controle op de financiële toestand, op de jaarrekening en op de regelmatigheid, vanuit het oogpunt van de wet en van de statuten, van de in de jaarrekeningen weer te geven verrichtingen in de volgende gevallen :

1° de vereniging overschrijdt meer dan een van de volgende criteria :

— totaal van de ontvangsten, andere dan uitzonderlijke, zonder belasting over de toegevoegde waarde, voor het laatste afgesloten boekjaar: 200 miljoen frank;

— jaargemiddelde van het personeelsbestand: 50;

— balanstotaal: 100 miljoen frank;

2° het jaargemiddelde van het personeelsbestand overschrijdt 100;

3° de vereniging ontvangt giften bedoeld in de artikelen 104, 3° tot 5°, en 107 van het Wetboek van de inkomenstbelastingen 1992.

De Koning kan de in het 1° en het 2° vermelde cijfers wijzigen.

Artikel 64, § 1, tweede tot vijfde lid, § 2, tweede en derde lid, en de artikelen 64bis tot 66 van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd op 30 november 1935, zijn van overeenkomstige toepassing op deze paragraaf. »

Verantwoording

De ontworpen § 6 van artikel 17 van de wet van 27 juni 1921 voorziet in de mogelijkheid voor de algemene vergadering om een of meer financiële commissarissen aan te wijzen. Het ontworpen artikel bepaalt dat zij belast zijn met de controle op de financiële situatie en de jaarrekening van de vereniging.

Compte tenu de l'actualité ces dernières années, il convient de garantir le contrôle de la situation financière et des comptes annuels des grandes associations. Ceci participe notamment à l'objectif de renforcer la confiance et l'image du monde associatif, tant au bénéfice de leurs membres, de leurs donateurs que du public.

On propose d'appliquer, en les adaptant, les mêmes seuils que ceux à partir desquels les entreprises commerciales sont soumises au contrôle révisoral. On s'inspire donc de l'article 12, § 2, de la loi du 17 juillet 1975 relative à la comptabilité et aux comptes annuels des entreprises, qui prévoient les critères suivants :

- nombre de travailleurs occupés, en moyenne annuelle : 50;
  - chiffre d'affaires annuel, hors taxe sur la valeur ajoutée : 200 millions de francs belges;
  - total du bilan : 100 millions de francs belges;
- sauf si le nombre de travailleurs occupés, en moyenne annuelle, dépasse 100.

Comme c'est le cas dans l'article 12, § 2, de la loi du 17 juillet 1975 relative à la comptabilité et aux comptes annuels des entreprises, on prévoit que le Roi peut adapter ces critères.

Un deuxième critère est proposé : dans un souci de protection du public, on prévoierait la désignation d'un commissaire-réviseur dans l'hypothèse où l'association reçoit des libéralités visées aux articles 104, 3° à 5°, et 107 du Code des impôts sur les revenus 1992 (arrêté royal du 10 avril 1992 portant coordination des dispositions légales relatives aux impôts sur les revenus). Ces dispositions concernent certaines libéralités qui constituent des dépenses déductibles à l'impôt des personnes physiques, à condition qu'elles atteignent au moins 1 000 francs et qu'elles fassent l'objet d'un reçu du donataire (dans ce cas : l'ASBL). Les libéralités visées sont notamment celles réalisées aux institutions culturelles dont la zone d'influence s'étend à l'une des communautés ou au pays tout entier et qui sont agréées par le Roi, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, ainsi qu'à des institutions qui assistent les victimes de guerre, les handicapés, les personnes âgées, les mineurs d'âge protégés ou les indigents.

Il est logique de confier le contrôle de la situation financière au réviseur d'entreprise. En effet, la répartition de compétences au sein des professions économiques repose sur la compétence exclusive des réviseurs membres de l'Institut des réviseurs d'entreprises pour contrôler la situation financière, les comptes annuels et la régularité au regard de la loi et des statuts, des opérations à constater dans les comptes annuels.

Cet équilibre voulu par le législateur lors de la réforme des professions économiques en 1985 a été maintenu par le législateur dans la loi du 22 avril 1999. Ce point fait d'ailleurs l'objet d'un accord unanime au sein des professions économiques, tant de la part des réviseurs membres de l'Institut des réviseurs d'entreprises que de la part des experts-comptables membres de l'Institut des experts-comptables et fiscalistes agréés.

Pour maintenir la cohérence, il convient dès lors de prévoir la compétence du contrôle de la situation financière et des comptes annuels des associations par un commissaire-réviseur membre de l'Institut des réviseurs d'entreprises, lorsque l'assemblée générale désigne un commissaire.

Il est proposé d'appliquer par analogie les dispositions de l'article 64, § 1er, alinéas 2 à 5, § 2, alinéas 2 et 3, et les articles 64bis à 66 des lois sur les sociétés commerciales, coordonnées le 30 novembre 1935. Ces dispositions garantissent notamment la qualité du contrôle et de l'indépendance par le commissaire-réviseur.

Le projet d'article 17, § 6, de la loi du 27 juin 1921 prévoit actuellement que les commissaires peuvent être membres ou non

Rekening houdend met wat de voorbije jaren gebeurd is, moet er een gewaarborgde controle komen op de financiële toestand en de jaarrekening van de grote verenigingen. Dat past met name in het streven om het vertrouwen en het imago van de verenigingswereld zowel ten aanzien van hun eigen leden, als hun schenkers en het algemene publiek te versterken.

Wij stellen voor een aantal drempels in te voeren, namelijk die waarboven handelsgenootschappen onderworpen worden aan controle door bedrijfsrevisoren. Bijgevolg wordt uitgegaan van artikel 12, § 2, van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen, dat voorziet in de volgende criteria:

- jaargemiddelde van het personeelsbestand : 50;
  - jaaromzet, zonder de belasting over de toegevoegde waarde : 200 miljoen Belgische frank;
  - balanstotaal : 100 miljoen Belgische frank;
- tenzij het jaargemiddelde van het personeelsbestand meer dan 100 bedraagt.

Zoals ook het geval is in artikel 12, § 2, van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen kan de Koning die criteria aanpassen.

Er wordt een tweede criterium voorgesteld : ter bescherming van het publiek zal een commissaris-revisor worden aangewezen ingeval de vereniging giften ontvangt bedoeld in de artikelen 104, 3° tot 5°, en 107 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 (koninklijk besluit van 10 april 1992 houdende coördinatie van de wettelijke bepalingen betreffende de inkomstenbelastingen). Die bepalingen hebben betrekking op een aantal giften die aftrekbare bestedingen van de personenbelasting vormen, op voorwaarde dat ze ten minste 100 frank bedragen en dat de begiftigde (in dit geval de VZW) daarvoor een ontvangstbewijs verstrekt. De bedoelde giften zijn met name bestemd voor culturele instellingen waarvan het invloedsgebied een van de gemeenschappen of het gehele land bestrijkt en die door de Koning erkend zijn bij besluit genomen na overleg in de Ministerraad, alsmede voor instellingen die oorlogsslachtoffers, mindervaliden, bejaarden, beschermde minderjarigen of behoeftigen bijstaan.

Het is logisch dat de bedrijfsrevisor belast wordt met het controleren van de financiële situatie. De bevoegdheden binnen de economische beroepen zijn immers zo verdeeld dat alleen revisoren die lid zijn van het Instituut der bedrijfsrevisoren, bevoegd zijn om controle uit te oefenen op de financiële toestand, de jaarrekening en de regelmatigheid — vanuit het oogpunt van de wet en van de statuten — van de in de jaarrekening weer te geven verrichtingen.

Dit streven naar evenwicht van de wetgever, vervat in de hervorming van de economische beroepen in 1985, is bewaard gebleven in de wet van 22 april 1999. Over dit punt bestaat trouwens een eenparig akkoord binnen de economische beroepen, zowel bij de revisoren die lid zijn van het Instituut der bedrijfsrevisoren als bij de accountants die lid zijn van het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten.

Om de samenhang te bewaren is het dan ook raadzaam, wanneer de algemene vergadering een commissaris aanwijst, de controlebevoegdheid in verband met de financiële situatie en de jaarrekening van de verenigingen te verlenen aan een commissaris-revisor die lid is van het Instituut der bedrijfsrevisoren.

Wij stellen voor hier te verwijzen naar artikel 64, § 1, tweede tot vijfde lid, § 2, tweede en derde lid, en de artikelen 64bis tot 66 van de wetten op de handelsgenootschappen gecoördineerd op 30 november 1935. Deze bepalingen waarborgen met name de kwaliteit en de onafhankelijkheid van de door de commissaris-revisor uitgeoefende controle.

Het ontworpen artikel 17, § 6, van de wet van 27 juni 1921 bepaalt thans dat de commissarissen al dan niet lid kunnen zijn

de l'association sans but lucratif qu'ils contrôlent. Ceci est contraire aux règles d'indépendance minimales d'un commissaire-réviseur. La solution suivante est dès lors proposée.

Si l'assemblée générale n'est pas tenue de désigner un commissaire-réviseur, chaque associé reçoit automatiquement les mêmes pouvoirs d'investigation et de contrôle que celui d'un commissaire. Les statuts peuvent toutefois déroger à cette règle. Ceci résulte du renvoi par analogie à l'article 64, § 2, alinéas 2 et 3, des lois coordonnées sur les sociétés commerciales.

Jean-François ISTASSE.

Nº 172 DE MME KAÇAR

Art. 18

Au § 1er de l'article 10 proposé, remplacer les mots «un registre des membres» par les mots «une liste alphabétique actualisée des membres».

Justification

Il convient d'uniformiser la terminologie employée pour prévenir toute confusion entre un registre et la liste alphabétique des membres.

van de vereniging zonder winstoogmerk die ze controleren. Dit is strijdig met de regel van de minimale onafhankelijkheid van een commissaris-revisor. Wij stellen dan ook de volgende oplossing voor.

Indien de algemene vergadering niet verplicht is een commissaris-revisor aan te wijzen, krijgt elk lid van de vereniging automatisch dezelfde onderzoeks- en controlebevoegdheden als die van een commissaris. De statuten kunnen evenwel van deze regel afwijken. Dat volgt uit de verwijzing naar artikel 64, § 2, tweede en derde lid, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen.

Nr. 172 VAN MEVROUW KAÇAR

Art. 18

In § 1 van het voorgestelde artikel 10 de woorden «register van de leden» vervangen door de woorden «geactualiseerde alfabetische ledenislijst» en in dezelfde paragraaf het woord «register» vervangen door de woorden «geactualiseerde alfabetische ledenislijst».

Verantwoording

Uniform woordgebruik teneinde verwarring te voorkomen tussen een register en de alfabetische ledenislijst.

Meryem KAÇAR.